A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (kilencedik tanács)

2024. július 11.*

„Előzetes döntéshozatal – A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelme – (EU) 2016/679 rendelet – A 2. cikk (2) bekezdésének c) pontja – Hatály – Kizárások – Kizárólag személyes vagy otthoni tevékenység – A 4. cikk 7. pontja – Adatkezelő – Olyan korábbi gondnok, aki a feladatait hivatásszerűen látta el – 15. cikk – A gondnokság alá helyezett személy hozzáférése az e korábbi gondnok által feladatai ellátása során gyűjtött adatokhoz”

A C-461/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Landgericht Hannover (hannoveri regionális bíróság, Németország) a Bírósághoz 2022. július 12-én érkezett, 2022. június 28-i határozatával terjesztett elő az

MK

és

WB

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (kilencedik tanács),

tagjai: O. Spineanu-Matei tanácselnök, J.-C. Bonichot és L. S. Rossi (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Pikamäe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az Európai Bizottság képviseletében A. Bouchagiar, F. Erlbacher és H. Kranenborg, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

* Az eljárás nyelve: német.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) (HL 2016. L 119., 1. o.; helyesbítések: HL 2016. L 314., 72. o.; HL 2018. L 127., 2. o.; HL 2021. L 74., 35. o.; a továbbiakban: GDPR) 4. cikke 7. pontjának és 15. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet MK, egy Németországban lakóhellyel rendelkező és gondnokság alá helyezett természetes személy és annak korábbi gondnoka, WB között e személynek a WB által azon időszak alatt gyűjtött, rá vonatkozó adatokhoz és információkhoz való hozzáférése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amely időszakban WB a gondnokságát ellátta.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A GDPR (18) preambulumbekezdése szerint:

„Ez a rendelet nem alkalmazandó a személyes adatoknak a természetes személy által kizárólag személyes vagy otthoni tevékenység keretében végzett kezelésére, amely így semmilyen szakmai vagy üzleti tevékenységgel nem hozható összefüggésbe. Személyes vagy otthoni tevékenységnek minősül például a levelezés, a címtárolás, valamint az említett személyes és otthoni tevékenységek keretében végzett, közösségi hálózatokon törté[n]ő kapcsolattartás és online tevékenységek. E rendeletet kell alkalmazni azonban azokra az adatkezelőkre és adatfeldolgozókra, akik a személyes adatok ilyen személyes vagy otthoni tevékenység keretében végzett kezeléséhez az eszközöket biztosítják.”

4 E rendelet „Tárgyi hatály” című 2. cikke a következőket írja elő:

„(1) E rendeletet kell alkalmazni a személyes adatok részben vagy egészben automatizált módon történő kezelésére, valamint azoknak a személyes adatoknak a nem automatizált módon történő kezelésére, amelyek valamely nyilvántartási rendszer részét képezik, vagy amelyeket egy nyilvántartási rendszer részévé kívánnak tenni.

(2) E rendelet nem alkalmazandó a személyes adatok kezelésére, ha azt:

[…]

c) természetes személyek kizárólag személyes vagy otthoni tevékenységük keretében végzik;

[…]”

5 Az említett rendelet „Fogalommeghatározások” című 4. cikkének szövege a következő:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

7. »adatkezelő«: az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit önállóan vagy másokkal együtt meghatározza; ha az adatkezelés céljait és eszközeit az uniós vagy a tagállami jog határozza meg, az adatkezelőt vagy az adatkezelő kijelölésére vonatkozó különös szempontokat az uniós vagy a tagállami jog is meghatározhatja;

[…]”

6 Ugyanezen rendeletnek „Az érintett hozzáférési joga” című 15. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az érintett jogosult arra, hogy az adatkezelőtől visszajelzést kapjon arra vonatkozóan, hogy személyes adatainak kezelése folyamatban van-e, és ha ilyen adatkezelés folyamatban van, jogosult arra, hogy a személyes adatokhoz és a következő információkhoz hozzáférést kapjon:

[…]

(3) Az adatkezelő az adatkezelés tárgyát képező személyes adatok másolatát az érintett rendelkezésére bocsátja. […]

[…]”

A német jog

7 A Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv) 2002. január 2-án kihirdetett változata (BGBl. 2002. I, 42. o.; a továbbiakban: BGB) 1896. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy ha nagykorú személy mentális betegség vagy testi, szellemi vagy lelki fogyatékosság miatt részben vagy egészben nem képes ügyei vitelére, a gondnokság alá helyezésről döntő bíróság a kérelmére vagy hivatalból gondnokot rendel ki számára.

8 A BGB 1897. §-ának (1) bekezdése szerint a gondnokság alá helyezésről döntő bíróság olyan természetes személyt rendel ki gondnoknak, aki alkalmas arra, hogy a gondnokolt ügyeiben jogszerűen eljárjon, és a gondozását személyesen is ellássa. E cikk (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy hivatásos gondnok csak akkor rendelhető ki gondnoknak, ha más olyan alkalmas személy nem áll rendelkezésre, aki a gondnoki feladatok ellátását önként vállalná.

9 A BGB 1902. §-a értelmében a gondnok saját feladatkörében képviseli a gondnokoltat a bírósági és bíróságon kívüli ügyekben.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 WB-t, aki MK személyes környezetéhez tartozó német ügyvéd, egy német bíróság rendelte ki, hogy szakmai tevékenysége keretében bizonyos ideig ellássa az MK-val kapcsolatos gondnoki feladatokat addig, amíg e tisztség alól felmentik, és új gondnokot rendelnek ki.

11 MK bírósági kérelmet kíván benyújtani annak érdekében, hogy végszámadást, valamint a GDPR 15. cikkének megfelelően hozzáférést kapjon a WB által az említett feladatok ellátása során gyűjtött, rá vonatkozó személyes adatokhoz.

12 E célból MK költségmentesség iránti kérelmet nyújtott be az Amtsgericht Hannoverhez (hannoveri helyi bíróság, Németország), amely e kérelmet a GDPR 15. cikke szerinti hozzáférés iránti kérelem benyújtására vonatkozó részében azzal az indokkal utasította el, hogy a feladatait szakmai tevékenysége keretében ellátó gondnok nem minősül e rendelet 4. cikkének 7. pontja értelmében vett „adatkezelőnek”. Ezenkívül az említett rendelet az érintett személy és az adatkezelő közötti kapcsolatot szabályozza. Márpedig a BGB 1902. §-a értelmében a jogszabály alapján kirendelt gondnok az érintett személy törvényes képviselője. Következésképpen a gondnok az e személyre vonatkozó személyes adatokat az említett személy nevében anélkül kezelheti, hogy a német bíróságok ítélkezési gyakorlatában használt kifejezéssel élve „a gondnok és az érintett személy között kettősségen alapuló kapcsolat” lenne.

13 MK a kérdést előterjesztő bíróság előtt vitatta a költségmentesség iránti kérelmének elutasítását.

14 E bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a GDPR értelmében vett „adatkezelőnek” minősülhet-e az a személy, aki hivatásszerűen látta el a gondnoki feladatokat.

15 Egyébiránt az említett bíróság arra keresi a választ, hogy a GDPR 2. cikke (2) bekezdésének c) pontjára tekintettel e rendelet alkalmazandó-e az alapügyben, mivel WB MK személyes környezetéhez tartozik, anélkül azonban, hogy e tekintetben formálisan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést tenne fel.

16 E körülmények között a Landgericht Hannover (hannoveri regionális bíróság, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A [GDPR] 4. cikkének 7. pontja értelmében vett adatkezelőnek minősül-e a törvény alapján kirendelt hivatásos gondnok?

2) Köteles-e a hivatásos gondnok a GDPR 15. cikke szerinti tájékoztatást nyújtani?”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

17 Az Európai Bizottság szerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem felel meg a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikke c) pontjának, mivel nem tartalmazza azon okok megfelelő leírását, amelyek miatt az előterjesztő bíróságban kérdés merült fel a szóban forgó uniós jogi rendelkezések értelmezésével kapcsolatban, mivel e bíróság megelégedett azzal, hogy az Amtsgericht Hannover (hannoveri helyi bíróság) határozatát kifogásolja anélkül, hogy kifejtené azon indokokat, amelyek lehetővé tették számára, hogy kétségbe vonja a GDPR ez utóbbi bíróság általi értelmezését.

18 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy annak szükségessége, hogy a nemzeti bíróság számára az uniós jog hasznos értelmezését lehessen adni, megköveteli, hogy a nemzeti bíróság meghatározza az általa feltett kérdések ténybeli és jogszabályi hátterét, vagy legalábbis kifejtse azokat a ténybeli körülményeket, amelyeken e kérdések alapulnak. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tartalmára vonatkozó követelmények kifejezetten szerepelnek az eljárási szabályzat 94. cikkében, amelynek ismerete a kérdést előterjesztő bíróságtól az EUMSZ 267. cikkben létrehozott együttműködés keretében elvárható, és amelyeket szigorúan tiszteletben kell tartania (2016. július 5-i Ognyanov ítélet, C-614/14, EU:C:2016:514, 18. és 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

19 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy helyes-e a GDPR rendelkezéseinek az Amtsgericht Hannover (hannoveri helyi bíróság) által adott azon értelmezése, amely szerint lényegében e rendelet az alapeljárásra nem alkalmazandó, és mindenesetre egy korábbi gondnok nem tekinthető az említett rendelet értelmében vett „adatkezelőnek”. Igaz ugyan, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem jelöli meg azon okokat, amelyek miatt kétségbe vonja ezt az értelmezést, ez nem változtat azon, hogy pontosan kifejti az Amtsgericht Hannover (hannoveri helyi bíróság) által követett érvelést, ami lehetővé teszi az előterjesztett kérdések terjedelmének megértését.

20 Egyébiránt e rendelkezések értelmezése az alapjogvita elbírálása szempontjából releváns, mivel az MK által benyújtott költségmentesség iránti kérelem a GDPR 15. cikkén alapuló kérelem benyújtására irányul, amely rendelkezés alkalmazásának előfeltétele az e rendelet 4. cikkének 7. pontja értelmében vett „adatkezelő” fogalmának értelmezése.

21 Következésképpen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

22 Az előterjesztő bíróság az együttesen vizsgálandó kérdéseivel lényegében azt kívánja megtudni, hogy a GDPR 4. cikkének 7. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azon korábbi gondnokot, aki a gondnoksága alatt álló személlyel kapcsolatban hivatásszerűen látta el a feladatait, az e személyre vonatkozóan birtokában lévő személyes adatok tekintetében e rendelkezés értelmében vett „adatkezelőnek” kell minősíteni, és hogy az ilyen adatkezelés során tiszteletben kell tartani e rendelet valamennyi rendelkezését, különösen annak 15. cikkét.

23 Előzetesen az e bíróság által a GDPR-nek az előtte folyamatban lévő jogvitára való alkalmazhatóságával kapcsolatban kifejezett kételyekre válaszolva le kell szögezni, hogy az említett rendelet 2. cikke (2) bekezdésének c) pontja értelmében, amely rendelkezés hatályát a rendelet (18) preambulumbekezdése megvilágítja, ugyanezen rendelet nem alkalmazandó a személyes adatoknak a természetes személy által kizárólag személyes vagy otthoni tevékenység keretében végzett kezelésére, amely így semmilyen szakmai vagy üzleti tevékenységgel nem hozható összefüggésbe.

24 E rendelkezést nem lehet úgy értelmezni, hogy az kizárja a GDPR hatálya alól a valamely természetes személy által hivatásszerűen végzett gondnoki tevékenységet.

25 A kérdést előterjesztő bíróság által említett azon körülmény, hogy az alapügyben érintett gondnokot a gondnoksága alá helyezett személy személyes környezetéből választották ki, e következtetést nem kérdőjelezheti meg.

26 Ami azt a kérdést illeti, hogy azon korábbi gondnokot, aki a gondnoksága alatt álló személlyel kapcsolatban hivatásszerűen látta el a feladatait, az e személyre vonatkozó személyes adatok tekintetében „adatkezelőnek” kell-e minősíteni, rá kell mutatni arra, hogy a gondnoknak a nemzeti jog által rábízott feladatok miatt az említett személy számára különböző tevékenységeket kell végeznie, amelyek keretében a gondnok határozza meg az ugyanezen személy személyes adatai kezelésének a DGPR 4. cikkének 7. pontja értelmében vett céljait és eszközeit is.

27 A kérdést előterjesztő bíróság kétségei azzal a körülménnyel kapcsolatosak, hogy a gondnokságot szabályozó német jogszabályoknak megfelelően a gondnok a gondnoksága alatt álló személy törvényes képviselője, és e személy javára és nevében jár el.

28 Mindazonáltal, amint azt e bíróság maga pontosítja, a jelen ügyben MK mindenesetre nem a jelenlegi gondnokánál, hanem a tisztségéből már felmentett korábbi gondnokánál, WB-nél lévő, rá vonatkozó személyes adatokhoz kér hozzáférést, aki tehát még ezen adatok birtokában van.

29 Amint azt a Bizottság megjegyzi, a korábbi gondnok tehát harmadik félnek minősül egy olyan személlyel szemben, akit korábban a gondnoksága alá helyeztek.

30 Ebből következik, hogy azon korábbi gondnokot, aki a gondnoksága alatt álló személlyel kapcsolatban hivatásszerűen látta el a feladatait, az e személyre vonatkozóan birtokában lévő személyes adatok tekintetében „adatkezelőnek” kell minősíteni, következésképpen ezen adatok kezelése során tiszteletben kell tartania a GDPR-t, és különösen az annak 15. cikke alapján rá háruló, e rendelet 23. cikke alkalmazásában esetlegesen korlátozott kötelezettségeket (lásd ebben az értelemben: 2024. január 16-i Österreichische Datenschutzbehörde ítélet, C-33/22, EU:C:2024:46, 54–56. pont).

31 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a GDPR 4. cikkének 7. pontját úgy kell értelmezni, hogy azon korábbi gondnokot, aki a gondnoksága alatt álló személlyel kapcsolatban hivatásszerűen látta el a feladatait, az e személyre vonatkozóan birtokában lévő személyes adatok tekintetében e rendelkezés értelmében vett „adatkezelőnek” kell minősíteni, és az ilyen adatkezelés során tiszteletben kell tartani e rendelet valamennyi rendelkezését, különösen annak 15. cikkét.

A költségekről

32 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (kilencedik tanács) a következőképpen határozott:

A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet) 4. cikkének 7. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

azon korábbi gondnokot, aki a gondnoksága alatt álló személlyel kapcsolatban hivatásszerűen látta el a feladatait, az e személyre vonatkozóan birtokában lévő személyes adatok tekintetében e rendelkezés értelmében vett „adatkezelőnek” kell minősíteni, és az ilyen adatkezelés során tiszteletben kell tartani e rendelet valamennyi rendelkezését, különösen annak 15. cikkét.

Aláírások